

BEVRIJD VAN EEN LODEN LAST

Toen de paarden, wagens en ruiters van de farao ze zee in waren getrokken, had de HEER het water over hen heen terug laten stromen, maar de Israëlieten waren dwars door de zee gegaan over droog land.
(Exodus 15,19)

Ga terug en zeg tegen zijn leerlingen en tegen Petrus: 'Hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zullen jullie hem zien, zoals hij jullie heeft gezegd.'
(Marcus 16,7)

Wat een ontstellend tafereel: al die soldaten en paarden die verdwenen in de golven van de Schelfzee. Moest dat nou? Ja, veel mensen vinden het Oude Testament maar een wreed boek. In tegenstelling tot het Nieuwe, want daar gaat het immers over liefde.

Nu is op die tegenstelling tussen Oude en Nieuwe Testament wel wat af te dingen. Maar inderdaad, juist omdat het in de Bijbel staat blijft wel het haken: zo'n beeld van een leger dat in de val loopt. Maar – zou ik voor willen stellen – lees het verhaal van de doortocht door de Schelfzee dan eens niet als een verslag van wat ooit buiten ons heeft plaatsgevonden, maar als een verhaal van wat *hier en nu* nog steeds *in onszelf* kan plaatsvinden. Ik weet: dat vereist een omslag, maar probeert u het eens. Ik bedoel het volgende. De dichter-dominee Nicolaas Beets sprak ooit in een gedicht over 'gedachten die mij kwelden, vervolgden en ontstelden'. Zie die Egyptenaren uit het Bijbelverhaal nu eens als dergelijke gedachten. Want het punt is: die Israëlieten kunnen wij zelf zijn, achtervolgd en belaagd door gedachten, herinneringen of gevoelens die spoken in ons hoofd. Ze kunnen je in het nauw brengen, het gevoel geven dat je geen kant meer op kunt. Net zoals het volk Israël geen kant meer op kon op de oevers van de Schelfzee. Vóór hen een gesloten toekomst, achter hen een verleden dat hen op de hielen zat en kwelde, vervolgde en ontstelde.

Zoiets moet zich ook in Petrus hebben afgespeeld. Hoe moet Petrus er in de dagen na Jezus' kruisiging aan toe zijn geweest? Beroerd natuurlijk – net als de andere leerlingen. Of misschien nog wel beroerder. Niet alleen hun vriend en leidsman was dood, Petrus liep ook nog eens met een tergend schuldgevoel rond. Hij had Jezus op een schrijnende manier verloochend. Of dat ook de bedoeling van Petrus was geweest, laat ik nu in het midden. Ik denk zelf van niet, maar dat maakte zijn vertwijfeling er niet minder om. Petrus was van zijn voetstuk gevallen. Hij werd verteerd

door spijt en verdriet. Als een liggende steen op een graf zo drukte het schuldgevoel op zijn hart. Altijd was hij Jezus' meest enthousiaste leerling geweest. Altijd haantje de voorste. Nu was hij niet alleen zijn meester kwijt, maar ook zijn zelfrespect. Geen toekomst meer en een verleden dat hem kwelde, vervolgde en ontstelde. Hij zat vast. Hij kon geen kant meer op. Het bleef maar in zijn hoofd hameren.

Toen brak de Paasboodschap alles open. Er wordt weleens gezegd dat de leerlingen van Jezus de boodschap van de opstanding zelf bedacht hebben. Dat is een begrijpelijke gedachte: wij willen graag het onbegrijpelijke op begrip brengen en daarom brengen wij de opstanding ook graag terug tot iets dat verklaarbaar is. Maar dat de discipelen de opstanding zelf verzonnen hebben, lijkt mij een vergissing. De leerlingen zaten namelijk geestelijk aan de grond. Ze waren mentaal failliet. Marcus laat dat in zijn evangelie het beste zien. De Paasboodschap verwarde de leerlingen, sterker, het beángstigde hen! Waarschijnlijk liet Marcus zijn evangelie zelfs bij die verbijstering eindigen, want het slot in ónze Bijbel is vermoedelijk een latere toevoeging van iemand anders. Het oorspronkelijke einde van het evangelie laat zien: de leerlingen wisten aanvankelijk helemaal geen weg met de opstanding. De deur naar een nieuwe toekomst is dan ook niet door henzelf *van binnenuit* geopend, maar *van buitenaf* door God. En vanuit die open deur klonk de boodschap: 'Zeg tegen de leerlingen en tegen Petrus: Jezus gaat jullie voor.'

Vanwaar die toevoeging 'de leerlingen en Petrus'? Misschien omdat Petrus die boodschap nog harder nodig had dan de anderen. Hij zat het diepst aan de grond. Er is een oude verklaring die zegt dat Marcus zijn evangelie heeft opgetekend uit de mond van Petrus zelf toen die in later tijden het evangelie verkondigde. Het Marcus-evangelie zou dan een bijzondere herinnering van Petrus bevatten: hij was op de eerste Paasdag met name aangesproken, en hij was het nooit meer vergeten. Of dat ook werkelijk zo is, weet ik niet. Maar het is wel opmerkelijk, die aparte positie van Petrus. De bevrijdende boodschap kreeg een aparte adressering voor de meest gekwelde onder de leerlingen. Alsof God hem met nadruk wakker wilde schudden uit de verdoving van verdriet en zelfverwijt, alsof God nog eens apart de steen van schuld van zijn hart moest wegnemen, en moest zeggen: 'Sta op, Petrus. Sta op uit je pijn en schuld.'

We weten we uit andere verhalen en van zijn eigen latere getuigenissen dat Petrus is opgestaan. Hij is een weg gegaan waar eerst geen weg liep. En de spoken die hem achtervolgden, hem kwelden, vervolgden en ontstelden zouden het onderspit delven. Dat moet ook bij Petrus een proces zijn geweest natuurlijk. Daar zal Jezus hem straks ook nog bij helpen aan de oevers van het meer van Galilea. Maar het gaat hier om:

Pasen betekent dat de macht van alles wat ons kan kwellen, achtervolgen of ontstellen gebroken is.

Er is geen mensenleven zonder verdriet. Maar je kunt verdriet hebben, en andersom: het verdriet kan jou hebben. In dat laatste geval zit je er in vast. Dan kun je geen kant meer op. De toekomst lijkt potdicht te zitten als een mist waarin je geen hand voor ogen ziet. Als een Schelfzee die donker en dreigend de weg verspert. Iedereen die een diep verdriet heeft kent dat gevoel. Maar dat gevoel is niet het grootste gevaar. Het grootste gevaar is dat je zelf de conclusie trekt: hier kom ik nooit meer uit. Leer opstaan uit je verdriet. Elke keer weer. Dan loopt er een weg waar eerst geen weg leek te gaan. De Levende gaat ook jou voor.

Er is geen leven zonder spijt, zonder had-ik-maars en was-ik-maars. Had ik toen maar zus gedaan, had ik toen maar zo gekozen, was ik toen maar wat milder geweest. Het leven heeft je misschien op wegen gebracht waarover het verleden je nog steeds achtervolgt. Je eigen gedachten komen je als bedreigingen voor de geest. Maar het grootste gevaar is niet dat je weleens de verkeerde afslag hebt genomen in het leven, het grootste gevaar is dat je denkt: nu komt er nooit meer een nieuwe afslag. Of: dat je verhardt in je keuze en het wegdrukt of blijft goedpraten. Open je ogen en geloof je oren: de Levende kruist ook jouw pad en gaat je voor naar een nieuw begin. Blijf niet lopen met een loden last. 'Daar is in elk leven een vlamme spijt, daar is voor elk leven barmhartigheid' (August van Cauwelaert).

Talloos vele mensen lijden aan depressieve klachten. Dat kan een zwaar lot zijn. Je zult dat misschien wel je hele leven als een schaduw bij je dragen. Maar dat hoeft niet te betekenen dat je er alleen maar in gevangen zit. Depressief zijn brengt met zich mee dat je alles binnen een somber en negatief lijstje plaatst en ziet. Maar zet jezelf daarin niet gevangen. Laat je verbeelding prikkelen door Pasen, want Pasen betekent: de wereld krijgt een andere omlijsting, de wereld wordt Gods Vaderland. Niet één, twee, drie. Na de doortocht door de Schelfzee waren de Israëlieten ook niet meteen in het beloofde land: ze moesten eerst nog een woestijn door. Het leven is soms als zo'n woestijntocht. Maar die woestijn bezien wij vanuit het perspectief van het beloofde land, en dat kan je gaande houden. Sta op.

'Zeg de leerlingen en tegen Petrus' – waar 'Petrus' staat, daar mogen wij onze naam invullen. Zeg tegen de leerlingen en tegen Jan en Desiree en ook Klaas en Bob en Alie en noem maar op: de Levende gaat ook jou voor naar Galilea. Galilea, dat is de plaats waar het in het evangelie allemaal begon, waar de toekomst nog veelbelovend leek. Daar is de Levende

opnieuw begonnen aan een veelbelovende toekomst. Hij is van die toekomst al het voor-beeld, de voorafbeelding. Zoals hij door de dood heen vernieuwd aan het licht werd gebracht, zo zal eens de wereld vernieuwd aan het licht komen. De wereld wordt Gods Vaderland. *Wordt*. Niet: *is*. Er is nog teveel dat ons kwelt en ontstelt. Maar het is ook niet: *zal eens ooit weleens en keer Gods Vaderland worden* – alsof het alleen maar verre en vage toekomstmuziek is. Het is: de wereld *wordt* Gods Vaderland. Het is al gaande. We zijn op weg. De ban is gebroken. De toekomst ligt open.